

KIRJALLINEN KYSYMYS 1028/2014 vp

Turvallisuusympäristön muutokseen reagoiminen

Eduskunnan puhemiehelle

Venäjän sotilaallinen toiminta Krimin niemimaalla ja Itä-Ukrainassa on herättänyt laajaa huolta maailmalla ja johtanut maata vastaan asetettuihin talouspakotteisiin. Venäjä on lisännyt sotilaallista aktiivisuuttaan erityisesti ilma- ja merivoimiensa suhteen. Viime vuonna Nato-maat joutuivat suorittamaan yli sata tarkastuslentoa jäsenmaidensa ilmatilan lähellä lentävien venäläiskoneiden vuoksi. Lokakuun lopulla pelkästään Itämeren ja Jäämeren alueella jouduttiin reagoimaan ja tunnistamaan yli kaksikymmentä hävittäjää ja pommikonetta, joista osa jatkoi lentoaan Portugalin rannikolle asti. Osa näistä lennoista on tehty transponderit suljettuina, mikä voi aiheuttaa vakavia vaaratilanteita siviililiikenteelle.

Venäjän yleisesikunnan päällikkö Valeri Gerasimov ilmoitti tammikuussa, että maa aikoo lisätä sotilaallista voimaansa erityisesti pohjoisilla alueilla. Venäjän asevoimien uutta arktisen alueen sotilasorganisaatiota onkin pidetty merkkinä siitä, että Putinin hallinto valmistautuu edistämään intressejään pohjoisilla alueilla tarvittaessa sotilaallisella voimalla. Venäjän puolustusministeriö on ilmoittanut aiikeeseen perustaa erityisiä arktisia prikaateja, jotka tullaan varustamaan pohjoisiin olosuhteisiin. Lähikuukausien aikana Venäjä tulee myös avaamaan pohjoisilla alueillaan jopa toistakymmentä uutta sotilaslen-

tokeutta. Suomen rajan lähellä sijaitsevan Alakurtin sotilastukikohdan uudelleenavaaminen voidaan myös nähdä osana tätä kehityslinjaa.

Venäjän toimet eivät ole olleet monilta osin täysin avoimia, sillä maa on noudattanut Etyjin turvallisuutta käsittelevää Wienin asiakirjaa niin niukasti kuin vain mahdollista. Asiakirjan sallimat tarkastuskäynnit oli käytetty loppuun viime vuoden osalta jo maaliskuussa, eikä Venäjä toistuvista pyynnöistä huolimatta mahdollistanut ylimääräisiä tarkastuksia kriisialueilla. Harjoitusrajojen ylittymistä ei ole voitu virallisesti vahvistaa, minkä lisäksi Venäjä on aktiivisesti hyödyntänyt asiakirjan porsaanreikää, jossa ilmoitusraja koskee vain saman johdon alaisuudessa toimivia joukkoja. Maa on myös hyödyntänyt suhteettomasti ns. valmiusharjoituksia, joista ei tarvitse virallisesti ilmoittaa ennen niiden alkamista. Valmiusharjoitusten aikarajojen rikkomisesta Venäjä sai huomautuksia useilta mailta viime kesänä.

Edellä olevan perusteella ja eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ään viitaten esitän asianomaisen ministerin vastattavaksi seuraavan kysymyksen:

Millä tavoin Suomi on valmistautunut omissa turvallisuusratkaisuissaan sotilaallisen painopisteen muutokseen erityisesti Itämeren ja arktisen alueen osalta?

KK 1028/2014 vp — Pia Kauma /kok

Helsingissä 16 päivänä tammikuuta 2015

Pia Kauma /kok

Eduskunnan puhemiehelle

Eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ssä mainitussa tarkoituksessa Te, Herra puhemies, olette toimitaneet asianomaisen ministerin vastattavaksi kansanedustaja Pia Kauman /kok näin kuuluvan kirjallisen kysymyksen KK 1028/2014 vp:

Millä tavoin Suomi on valmistautunut omissa turvallisuusratkaisussaan sotilaallisen painopisteen muutokseen erityisesti Itämeren ja arktisen alueen osalta?

Vastauksena kysymykseen esitän seuraavaa:

Puolustuksen nykytilaa ja puolustukselle asetettavia vaatimuksia tarkasteltaessa arvioidaan aina geostrategisia muutostekijöitä. Venäjän ja Naton välinen jännite Itämerellä ja arktisella alueella on lisääntynyt. Aikaisempaan kylmän sodan aikaiseen tilanteeseen verrattuna Venäjän ja Naton kosketuspinta on maantieteellisesti siirtynyt Keski-Euroopasta lähemmäksi Suomen lähialueita. Itämeren sotilaallisen tilanteen kannalta Etelä-Itämeri—Kalininograd—Valko-Venäjä-alueen hallinta on ratkaisevaa. Lisäksi Suomenlahden suun hallinta on noussut uudelleen keskeiseksi strategiseksi tekijäksi. Suomen lähialueella olevien Pietarin ja Kuolan välisten yhteyksien merkitys on jatkanut kasvuaan. Venäjällä Kuolan painoarvo on noussut arktisen alueen luonnonvarojen ja meriyhteyksien vuoksi ja siksi, että ydinaseiden suhteellinen merkitys Venäjän strategiassa on kasvanut. Arktisella ja koko Pohjois-Atlantin alueella korostuvat merivoimien, ilma-voimien ja kaukovaikutteisten aseiden käyttömahdollisuus. Tästä esimerkkinä ovat Venäjän asevoimien materiaaliirrot ja varuskuntarakenteen uudistaminen Luoteis-Venäjälle Suomen rajan välittömässä läheisyydessä.

Ukrainan tilanne on esimerkki kriisistä, jossa on käytetty perinteisiä ja uusia poliittisen, taloudellisen ja sotilaallisen painostuksen keinoja. Ukrainan kriisillä tulee olemaan pitkälle ulottuvia vaikutuksia koko Euroopan turvallisuuspoliittiseen tilanteeseen. Konkreettisella tasolla vaikutukset tulevat näkymään sotilaallisen harjoitus- ja testaustoiminnan lisääntymisenä Itämerellä ja Pohjoisella Atlantilla sekä erimuotoisina informaatio-operaatioina. Ukrainan tapahtumat ovat osoittaneet, että informaatio-operaatiot ovat entistä kiinteämpi osa kokonaisoperaatioita.

Viimeaikaisten tapahtumien seurauksena Nato päätti syyskuussa 2014 järjestetyssä huippukokouksessa toimenpiteistä, jotka vahvistavat liittokunnan yhteisen puolustuksen ja nopean valmiuden kykyä. Päätösten toimeenpano tulee näkymään myös Suomen lähialueilla, erityisesti Itämeren alueella, Naton läsnäolon lisääntymisenä.

Suomen sotilaallisen maanpuolustuksen ensisijaisena päämääränä on muodostaa oikein mitoitettu, ennaltaehkäisevä kynnys sotilaallisen voiman käytölle ja sillä uhkaamiselle. Ennaltaehkäisy- ja torjuntakyky varmistetaan suorituskykyisten joukkojen, reservin koon ja joustavan valmiudensäätelyn kautta. Puolustusratkaisumme, yleinen asevelvollisuus, koko maan kattava alueellinen puolustus ja sotilaallinen liittoutumattomuus on säilyttänyt sotilasstrategisten suhdanteiden vaihtelusta huolimatta elinvoimaisuutensa. Vaikka puolustusvoimien sodan ajan vahvuutta on supistettu 1990-luvulta alkaen, on se tapahtunut suunnitelmallisesti niin, että kyky sotilaalliseen maanpuolustukseen on kyetty ylläpitämään. Viimeaikaiset tapahtumat eivät ole aiheuttaneet muutospaineita sotilaallisen maanpuolustuksen perusteissa. Sen sijaan joukkojen

valmiuden kehittäminen on noussut aikaisempaa keskeisemmäksi.

Puolustusvoimauudistuksen sodanajan vahvuuden pienentämisestä ja rauhanajan rakenteiden supistamisesta huolimatta on puolustusvoimien läsnäolo niin Itämeren kuin arktisen alueen suunnassa varmistettu. Pohjois-Suomessa on jo kylmän sodan aikana muodostetut maavoimien kaksi prikaatia kouluttamassa joukkoja arktisiin oloihin ja ilmavoimien lennosto valvomassa ja turvaamassa pohjoisen alueen ilmatilan koskemattomuutta. Suomen merialueella alueellisen koskemattomuuden valvonnasta ja turvaamisesta vastaavat merivoimien uudelleen organisoidut joukko-osastot, joita maavoimien ja ilmavoimi-

en suorituskyyvyt täydentävät. Itämeren alueella meritilannekuvaa täydentää lisäksi kansainvälinen meritilannekuvayhteistyö (SUCFIS ja SUCBAS).

Puolustusvoimauudistuksen toimeenpanon jälkeen puolustusvoimien perusrakenne ja mitoitus vastaavat asetettuja vaatimuksia. Muutosta on kuitenkin jouduttu rahoittamaan materiaalin kustannuksella. Puolustusvoimat on nyt mitoitettu minimitasolle, kuten 1.10.2014 valmistuneessa parlamentaarisen selvitysryhmä raportissa on todettu. Jotta puolustuksemme olisi uskottava myös tulevaisuudessa, on erityisesti materiaalien suorituskyykypuutteiden korjaamiseen osoitettava lisärahoitusta.

Helsingissä 6 päivänä helmikuuta 2015

Puolustusministeri Carl Haglund

Till riksdagens talman

I det syfte som anges i 27 § i riksdagens arbetsordning har Ni, Herr talman, till den minister som saken gäller översänt följande skriftliga spörsmål SS 1028/2014 rd undertecknat av riksdagsledamot Pia Kauma /saml:

På vilket sätt har Finland i sina egna säkerhetslösningar berett sig på en förändring i den militära tyngdpunkten särskilt för Östersjöns och det arktiska områdets del?

Som svar på detta spörsmål anför jag följande:

När man granskar försvarets nuläge och de krav som ska ställas på försvaret bedöms alltid de geostrategiska förändringsfaktorerna. Spänningen mellan Ryssland och Nato på Östersjön och i det arktiska området har ökat. Jämfört med den tidigare situationen under det kalla krigets dagar har kontaktytan mellan Ryssland och Nato geografiskt förskjutits från Mellaneuropa närmare Finlands närområden. Med tanke på den militära situationen i Östersjön är kontrollen av området södra Östersjön—Kaliningrad—Vitryssland avgörande. Dessutom har kontrollen över Finska vikens mynning på nytt blivit en viktig strategisk faktor. Förbindelserna mellan S:t Petersburg och Kolahalvön, som är belägna i Finlands närområde, har fortsatt att öka i betydelse. I Ryssland har Kolahalvön ökat i vikt till följd av det arktiska områdets naturresurser och havsförbindelser och därför att kärnvapnets relativa betydelse i den ryska strategin har ökat. I det arktiska och i hela det nordatlantiska området accentueras möjligheten att använda marinen, flygvapnet och fjärrverkande vapen. Exempel på detta är de ryska stridskrafternas materielförflyttningar och förnyande

av garnisonsstrukturen i nordvästra Ryssland alldeles i närheten av den finska gränsen.

Situationen i Ukraina är ett exempel på en kris där traditionella och nya metoder för politisk, ekonomisk och militär påtryckning har använts. Ukrainakrisen kommer att ha långtgående konsekvenser för hela Europas säkerhetspolitiska situation. På en konkret nivå kommer konsekvenserna att synas i en ökning av de militära övningarna och testningarna på Östersjön och Nordatlanten samt som informationsinsatser i olika former. Händelserna i Ukraina har visat att informationsinsatser är en mera integrerad del än tidigare av de totala insatserna.

Som en följd av händelserna under den senaste tiden beslöt Nato vid ett toppmöte i september 2014 om åtgärder som förstärker alliansens gemensamma försvar och snabbinsatsförmåga. Verkställandet av besluten kommer att kunna ses som en ökande närvaro av Nato också i Finlands närområden, i synnerhet i Östersjöområdet.

Det främsta målet för Finlands militära försvar är att bilda en rätt dimensionerad, förebyggande tröskel mot användandet av militärt våld och hot med detta. Förmågan att förebygga och avvärja säkerställs genom trupper med prestationsförmåga, reservens storlek och en flexibel beredskapsreglering. Vår försvarslösning: allmän värnplikt, ett territoriellt försvar som omfattar hela landet och militär alliansfrihet, har bevarat sin livskraft trots fluktuationerna i de militärstrategiska konjunkturerna. Även om försvarsmaktens krigstida styrka har inskränkts från och med 1990-talet, har detta skett planenligt, på ett sådant sätt att förmågan till militärt försvar har kunnat upprätthållas. Händelserna under den senaste tiden har inte orsakat några förändringstryck i det militära försvarets fundament. Däre-

mot har det blivit viktigare än tidigare att utveckla truppernas beredskap.

Trots att den krigstida styrkan har minskats och de fredstida strukturerna bantats ned i och med försvarsmaktsreformen har försvarsmaktens närvaro i riktning mot såväl Östersjön som det arktiska området garanterats. I norra Finland finns två brigader av armén, som bildades redan under kalla krigets dagar, och de utbildar trupper för arktiska förhållanden, och flygvapnets flygflottilj övervakar och säkerställer luftrumets integritet i det norra området. På finskt havsområde svarar marinens omorganiserade truppförband för övervakningen och tryggheten av den territoriella integriteten. De kompletteras av ar-

méns och flygvapnets kapaciteter. I Östersjöområdet kompletteras sjölägesbilden dessutom av internationellt sjölägesbildssamarbete (SUCFIS och SUCBAS).

Sedan försvarsmaktsreformen genomförts svarar försvarsmaktens grundstruktur och dimensionering mot de uppställda kraven. Ändringen har man emellertid varit tvungen att finansiera på bekostnad av materielen. Försvarsmakten har nu dimensionerats på miniminivå, vilket konstateras i den rapport som den parlamentariska utredningsgruppen fick klar den 1 oktober 2014. För att vårt försvar ska vara trovärdigt också i framtiden måste tilläggsfinansiering anvisas särskilt för att åtgärda de materiella kapacitetsbristerna.

Helsingfors den 6 februari 2015

Försvarsminister Carl Haglund